

Az Országos Szociálpolitikai Intézet és a széles néprétegek jogvédelme

ELŐADTA ERŐDI-HARRACH BÉLA

Az Országos Szociálpolitikai Intézet amikor 1912-ben Főiskolai Szociális Telep néven megalakult, gyakorlati munkájának központjául Újpest és Rákospalota területét, mint a magyar ipari proletariátus központját választotta. Azt a közvetlen feladatot tűzte maga elé, hogy a fiatal értelmiségnek szociális irányban tevékenykedő tagjait telepére összehozza és azokat a szociális gondozás munkáján keresztül a munkásnéppel közvetlen kapcsolatba hozza. Ezért gyakorlati munkafeladatául a szociális gondozásnak négy nagy csoportját jelölte ki: a nevelésügyi, az egészségügyi, a gazdasági és a jogvédelmi területeket. Ez volt az a gyakorlati alap, amelyen az Intézet munkája elindult, hogy azután ebből a munkából az igazi szociálpolitikai törekvések tárgyi alapokon kisarjadjanak és a gyakorlati szociális munkából és annak tapasztalataiból szervesen fejlődjenek ki a feladatoknak az a rendszere, amely jelenleg az Országos Szociálpolitikai Intézet keretében mind gyakorlati, mind tudományos irányban művelésre talál.

A társadalom fennálló rendje mellett, a társadalom életén áthúzódó konjunkturális folyamat a társadalom széles rétegeit az erkölcsi, szellemi, gazdasági és jogi feltételektől megfosztotta, ezért a szociális gondozásnak ki kell terjednie mindazokra a fontosabb feladatkörökre, amelyek éppen e feltételek irányában akarják a társadalmi rétegeket védelemben részesíteni és ezáltal emelni. Most ez alkalommal a jogvédelem irányában megmutatókozó gondozás intézményével kívánok behatóbban foglalkozni, amelyet az Országos Szociálpolitikai Intézet tapasztalatból olyan intézménynek ismert meg, amelyen keresztül az általános szociális védelem hatékonyságát is jelentékenyen fokozni tudja. Ez az intézmény: a *néphivatal*. Lényege abban áll, hogy felvilágosításokat ad a munkás és általában szegény néprétegek hozzáforduló tagjainak a szociális törvényhozással kapcsolatos kérdésekben, a munkaviszonyból származó vitás ügyekben, a társadalombiztosítás körében, a munkásvédelem, adó, iskola, katona, gyámsági, hagyatéki, szegénységélyezési ügyekben. Szükség esetén írásbeli elintézését is vállal, Az intézmény szolgálatában erős szociális szellemű kiváló szakemberek állnak, akik e kettős irányú felkészültséggel fogadják a néphivatalhoz forduló panaszos szegény embert. A Szociálpolitikai Intézet a néphivatalban a családvédelem elvi alapján áll, mert úgy véli, hogy amikor a magárahagyott egyén gyöngeségében a néphivatal védelmét kéri, akkor legtöbb esetben az előtte lévő panaszos ügyet nem annak szinguláris természetében kell látnia, hanem figyelmét ki kell terjesztenie arra, hogy a szóbanforgó ügy megjelenése és veszedelmeinek elhárítása miképpen függ össze a család érdekével. A segítség módszereinek és eszközeinek alkalmazásában és kiépítésében a családi élet bajait előidéző összes okok felkutatása és megismerése

szükséges, mert csak így lehet megállapítani, hogy hol, mikor és mi a teendő. Ehhez szükséges továbbmenően a család belső életének a megismerése is, mert csakis e körön belül történt megfigyelések és kapcsolatok alapján erősödhetik ki a magárahagyott kisemberben a néphivatal, illetőleg annak személyei iránt a bizalom. A néphivatallal a Szociálpolitikai Intézet tehát az egyén és a család erkölcsi, kulturális, gazdasági és szociális értelmű fenyegetettségének, vagy megtámadottságának elhárítását célzó intézményt létesített, amelynek működési köre az egyén és a család mindennemű életviszonyára kiterjed. Tehát megállapíthatjuk, hogy a néphivatal nem egyszerű jogvédő-iroda, ennél sokkal több, amennyiben gondozottaival élénk személyi kapcsolatot tart fenn, mert az intézmény tagjai a panasszal hozzáfordulókat legtöbb esetben otthonukban is meglátogatják.

A néphivatal tevékenysége a megelőzésre irányul. Nem várja be, amíg a gondozott család valamilyen irányból ért megtámadottsággal jelentkezik, hanem az első jelentkezés alapján megismert családot igyekszik a panaszolt ügyel kapcsolatban esetleg észlelt egyéb bajok bekövetkezése ellen preventív módon védelembe venni.

A néphivatal munkája az esti órákban folyik, hogy az azt igénybevevők a munkaidő után, tehát anyagi károsodás nélkül vehessék igénybe a védelmi tevékenységet.

A néphivatal intézményének áldásos szociális hatásait tapasztalva igen fontosnak tartanám, hogy a mezőgazdasági népesség számára jogi és gazdasági természetű ügyekben való tanácsadás céljából az ország mezőgazdasági területein lehetőleg járási székhelyenként létesüljön ilyen intézmény.

A néphivatalokat a szociális gondozás egyéb szerveivel szoros kapcsolatba kell hozni, mert csak ebben az esetben érvényesülhet munkájukban eredményesen a megelőzés elve.

A néphivatalok, a helyes megszervezés és működés során, valóságos szociális megfigyelőállomásokká fejlődhetnek ki, amelyeknek az élet közvetlen szemlélete alapján a legtöbb lehetőségük van arra, hogy a szociális bajok és szükségletek alakulását, a törvényes intézkedéseknek és a hatóságok munkájának hatását, a visszásságokat, hiányokat közvetlenül megfigyelhessék és a tanulságokat levonva, a teendők szerves kialakítását előmozdítsák.

Ki kell még emelnem a néphivatalok nagy szociálpedagógiai szerepét, ami abban mutatkozik meg, hogy a panaszával magára hagyott egyén, részben ha nem tudja hova forduljon azzal, másrészt ha panaszának érvényesítését időmulasztás miatt csak jelentékeny károsodásával szolgálhatja, a fennálló társadalmi rendnek ellensége lesz, mert úgy véli, hogy a jog érvényesítése csak a kiváltságosok számára lehetséges. A néphivatal szakszerű felkészültségével, szociális szellemével és működésének helyes időbeli elrendezésével felkészülten várja a szegény embert panaszával és olyan esetekben, amikor megállapítja, hogy a panasz vagy a kívánság alaptalan, igyekszik szeretettel megértetni ezt a bizalommal hozzáforduló szegény emberrel, aki a bizalom alapján legtöbbszörmegnyugszik. Ily módon a néphivatal a jogvédelmet a legszegényebb népréteg tagjaira is valósággá teszi és ezek ebben a vonatkozásban is megértik a nemzeti társadalom életének egységét és felismerik abban az ő helyüket és tagsági voltukat is.